

ARCHIV NÁRODNÍ GALERIE V PRAZE

MARTIN SALCMAN

(* 1896 – † 1979)

Inventář osobního fondu

Časové rozmezí: 1933–1974

Značka fondu: 71

Číslo evidenčního listu NAD: 111

Evidenční číslo inventáře: 63

Zpracovala: Jaromíra Nováková

Místo: Praha 2013

Martin Salcman (1896-1979)

Malíř a pedagog Martin Salcman se narodil 7. května 1896 v Druzdové u Plzně. V Plzni také absolvoval obecnou i reálnou školu. Svá výtvarná studia započal v roce 1914 na Akademii výtvarných umění v Praze. V letech 1914-1918 studoval u profesorů Loukoty a Preislera, kde byli jeho spolužáky např. Josef Šíma, Vojtěch Sedláček a Václav Rada. Po smrti Jana Preislera na čas opustil AVU a šel pracovat do dolů nedaleko Plzně. AVU ukončil v roce 1924 u Karla Krattnera (1922–1924). První Salcmanova studijní cesta vedla do Paříže, kde nakonec zůstal celé dva roky.

Po návratu do Prahy, v roce 1928, poprvé vystavoval s Uměleckou besedou. Od roku 1929 byl řádným členem Umělecké besedy, kde se jeho ochráncem a přítelem stal Václav Rabas. V roce 1943 začal působit v redakci Života. Také začal publikovat texty, ve kterých se zaměřoval na výtvarně výchovná témata usilující o vytvoření českého výtvarného prostředí.

Ve svém díle se zaměřil na malbu baladicky laděných krajin, figurálních kompozic a portrétů. Významným se stal raný portrét přítele Františka Tichého v kostýmu harlekýna. Zvláštní místo v Salcmanově tvorbě má téma „Milosrdného Samaritána“, kterému se věnoval téměř dvacet pět let.

Roku 1945 byl Salcman povolán jako učitel malby na fakultu architektury na ČVUT a roku 1946 se stal profesorem výtvarné výchovy na PdF UK. Od té doby se věnoval převážně pedagogické praxi, doprovázel ji úvahami o teorii a praxi výtvarné výchovy. Dokonce vypracoval i ucelený program studia výtvarné výchovy v mateřských školách a školách prvního stupně. Maloval stále méně a svou tvůrčí činnost obětoval učitelstvímu poslání. Jako pedagog se snažil učit své žáky a posluchače samostatně přemýšlet o principiálních i aktuálních otázkách a nenutil jim svůj způsob malby. Respektovali ho i ti studenti, kteří uvažovali a malovali jinak než on. V roce 1966 mu byl propůjčen Řád práce a o deset let později, v roce 1976, získal titul zasloužilého umělce. Zemřel 16. 5. 1979 v Praze.

Literatura

Mrázová Marcela, Současná krajinomalba, Praha 1977
Slovník československých výtvarných umělců II., Praha 1950
Nová encyklopedie českého výtvarného umění, N-Ž, Praha 1995

Vývoj a dějiny archivního fondu

Pozůstalost Martina Salcmana byla získána darem od doc. Václava Formánka roku 1982. Ten doplnil fond o jeden Salcmanův náčrtník (AA 3216) také v roce 1991.

Archivní charakteristika fondu

Osobní pozůstalost Martina Salcmana se týká především jeho profesního života. Nejrozsáhlejší část tvoří rukopisy a kresby. Rukopisy soustřeďují především přednášky, úvahy či poznámky týkající se jeho pedagogické činnosti. Vedle toho obsahuje fond i velký soubor jeho kreseb i fotografií děl.

Záznam o uspořádání fondu a sestavení pomůcky

Inventář byl vytvořen v souladu se Zásadami pro zpracování osobních archivních fondů a pro psaní jejich inventářů, platných ve shodě s prováděcí vyhláškou č. 645 zákona č. 499/2004 Sb. O archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů. V rámci vnitřní skartace byly vyřazeny pomocné obálky a desky. Fond zpracovala Jaromíra Nováková v roce 2013. Je uložen pod přírůstkovými čísly AA 2951 a AA 3216.

Inv. č.	Obsah	Počet ks/l	Časový rozsah	Př. č. AA	Č. kart.
Doklady – vlastní					
1	Návrh na zřízení ústavu výtvarné výchovy	1 kus	1948	2951	1
2	Potvrzení o prodeji svého obrazu Kytice Národní galerii v Praze	1 kus	b. d.	2951	1
3	Životopisy, přiložen výkaz o umělecké činnosti mezi lety 1955-1957	4 ks	1957, b. d.	2951	1
Doklady – cizí					
4	Svatební oznámení Mileny Jiráskové a Karla Zásvěty	1 kus	1956	2951	1
Korespondence přijatá – jednotlivci					
5	Fialovi [Brno, 5. 4. 1977] (pohlednice)	1 list	1977	2951	1
6	Rydlo Otto Praha, 28. 10. 1946	1 list	1946	2951	1
7	Stádník Miloš Cambridge, 16. 11. 1968	1 list	1968	2951	1
8	Šíma Antonín Praha, 17. 6. 1956, přiložena obálka	1 list 1 ob.	1956	2951	1
9	Vrbová-Kotrbová Vilma b. m., 28. 9. 1946, přiložena obálka	1 list 1 ob.	1946	2951	1
Korespondence přijatá – korporace					
10	Československý výzkumný ústav pro výtvarnou výchovu – Praha Praha, 19. 4. 1948	1 list	1948	2951	1
11	Karlova univerzita, děkanát Pedagogické fakulty – Praha Praha, 3. 6. 1948	3 ll	1948	2951	1
12	Karlova univerzita, Pedagogická fakulta – Praha Praha, 7. 1. 1969 Praha, 7. 10. 1970	2 ll	1969-1970	2951	1
13	Národní galerie v Praze, Výstavní síň Pražského	1 list	b. d.	2951	1

hradu – Praha

Praha, b. d.

14	Svaz českých výtvarných umělců – Praha Praha, 16. 8. 1974	1 list	1974	2951	1
15	Svaz československých výtvarných umělců – Praha Praha, 15. 5. 1954, přiložena obálka Praha, 4. 6. 1954, přiložena obálka	2 ll 2 ob.	1954	2951	1
16	Zkušební komise pro učitelství na školách středních v Praze – Praha Praha, 6. 12. 1948, přiložena obálka	2 ll 1 ob.	1948	2951	1

Korespondence odeslaná

17	Hrbek Jaromír Praha, b. d.	2 ll	b. d.	2951	1
18	Komunistická strana Československa, Ústřední výbor – Praha Praha, 21. 9. 1972 (koncept)	2 ll	1972	2951	1
19	nezjištěný b. m., 2. 9. 1966	2 ll	1966	2951	1

Rukopisy – vlastní

20	„Není-li popírán význam školení...“	10 ll	b. d.	2951	1
21	Pojednání o malířské kompozici	19 ll	b. d.	2951	1
22	Poznámky k Preisslerovi	7 ll	b. d.	2951	1
23	„Maluje-li Aleš...“	8 ll	b. d.	2951	1
24	O práci malířů	4 ll	b. d.	2951	1
25	O škole mateřské	3 ll	b. d.	2951	1
26	Úvaha o umění – o umění minulém a současném	4 ll	b. d.	2951	1
27	O umění	7 ll	b. d.	2951	1
28	Poznámky z přednášky	6 ll	b. d.	2951	1
29	„Doby se mění a umění s nimi...“	4 ll	b. d.	2951	1
30	„Ještě jsme nepostavili společný pomník našim osvoboditelům...“	6 ll	b. d.	2951	1
31	Úvaha o poslání výtvarného umění ve společnosti	6 ll	b. d.	2951	1

32	Citáty z Maleviče, Legera, Cerema, Braqua	3 ll	b. d.	2951	1
33	Úvaha o kontrastu, citu	4 ll	b. d.	2951	1
34	Úvaha o významu tradice a kontinuity v umění	16 ll	b. d.	2951	1
35	Zásady malířské kompozice	3 ll	b. d.	2951	1
36	Poznámky k malířské kompozici	6 ll	b. d.	2951	1
37	Zápisník – poznámky k malířským problémům, úvaha o Preisslerovi	14 ll	b. d.	2951	1
38	„Zákonem výtvarného vyjadřování...“	8 ll	b. d.	2951	1
39	Moderní umění	13 ll	b. d.	2951	1
40	O barvě	7 ll	b. d.	2951	1
41	Výtvarná výchova a výtvarné umění				
42	Zápisník s poznámkami k umění	4 ks	b. d.	2951	1
43	Zápisník s poznámkami k přednáškám	9 ks	b. d.	2951	1
44	Zápisník se slavnostní řečí (pozdání k návštěvě galerie, koncept)	1 kus	b. d.	2951	1
45	Poznámky k umění, výtvarným umělcům (převážně torza)	488 ll	b. d.	2951	2
46	Posudek diplomové práce J. Kříže	1 kus	b. d.	2951	2

Rukopisy – cizí

47	Teze k obhajobě habilitační výstavy Miroslava Štolfa	5 ll	b. d.	2951	2
48	Studentské kompozice (torza)	10 ll	b. d.	2951	2

Výtvarné práce – vlastní

49	Kresby	17 ks	b. d.	2951	2
50	Náčrtníky s drobnými kresbami a poznámkami	11 ks	b. d.	2951, 3216	2
51	Grafika	2 ks	b. d.	2951	3
52	Drobné kresby (některé s poznámkami)	193 ks	b. d.	2951	3
53	Zápisník s kresbami a drobnými poznámkami	1 kus	b. d.	2951	3

Tisky

54	Život – list pro výtvarnou práci a uměleckou kulturu, Praha 1934	1 kus	1934	2951	3
55	Stará Praha 5 v obrazech, grafice a modelech, Praha, Židovské muzeum, 1947 (katalog výstavy)	1 kus	1947	2951	3
56	Pozvánky na výstavy	16 ks	1953-1976	2951	3
57	II. výstava mladých výtvarníků Jihomoravského kraje, Gottwaldov 1962 (katalog výstavy)	1 kus	1962	2951	3

Výstřižky

58	Sbírka výstřižků k výtvarnému umění a umělcům	30 ks	b. d.	2951	23/12

Dokumentace

59	Návštěvní kniha z výstavy Martin Salcman – Obrazy z poslední doby, Praha, Galerie Českého fondu výtvarných umění	1 kus	1957	2951	3

Fotografie

60	Fotografie díla	27 ks	b. d.	2951	3
61	Mao Ce Tung, Klement Gottwald a nezjištěná osoba na portrétu od Oldřicha Kerharta	3 ks	b. d.	2951	3

Tiráž

Martin Salcman (1896-1979), soupis osobního fondu

časový rozsah fondu: 1933–1974

počet evidenčních jednotek: 3 kartony

počet inventárních čísel: 61

rozsah v bm: 0,36

stav ke dni: 20. 12. 2013

jméno zpracovatele: Jaromíra Nováková

číslo evidenčního listu NAD: 111

číslo evidenční pomůcky: 63

počet stran: 7

schválil dne: 20. 12. 2013 Tomáš Sekyrka